

Desigualtat i pacte social
Informe divulgatiu

Incertesa laboral i preferències per la redistribució d'ingressos

*L'efecte de la dualitat del mercat de treball
sobre les preferències per la redistribució*

Crèdits

**L'Observatori Social
de la Fundació "la Caixa"**

Fundació "la Caixa", 2022
Plaça de Weyler, 3
07001 Palma

ISBN 978-84-9900-311-5
(Col·lecció «Desigualtat i pacte
social»)

**Coordinació del projecte, disseny
gràfic i maquetació:**

Knowledge Sharing Network, SL
KSNET

www.ksnet.eu

Revisió de textos i traducció:

Discobole, SL

www.discobole.eu

La Fundació "la Caixa"
no s'identifica necessàriament
amb l'opinió dels autors
d'aquesta publicació.

elobservatoriosocial.fundacionlacaixa.org/ca

Recerca i elaboració de l'informe

Pilar Sorribas Navarro, Universitat de
Barcelona i Institut d'Economia de Barcelona

Claudia Serra Sala, Universitat de Barcelona
i Institut d'Economia de Barcelona

Comissari de la col·lecció:

Luis Ayala, UNED

Comitè científic:

Lidia Brun (ULB), Olga Cantó (UAH), Sara de
la Rica (ISEAK), Víctor Lapuente (UG), Marga
León (UAB), Jorge Onrubia (UCM), Leire Salazar
(UNED)

Índex

- 4 Resum
- 5 Idees principals
- 6 En el context europeu, Espanya destaca per l'elevat ús dels contractes temporals
- 7 L'ús dels contractes temporals és molt elevat en general, però entre el jovent ho és especialment
- 8 Espanya és un país amb una forta preferència per la redistribució. Les persones amb contracte temporal s'hi mostren encara més favorables
- 10 Les persones amb contracte temporal tenen més preferència per la redistribució
- 11 En èpoques de crisi, la preferència per la redistribució augmenta entre tots els treballadors, però aquest augment és superior en el cas dels treballadors amb contracte indefinit
- 13 Conclusions
- 14 Actuacions proposades
- 15 Característiques de l'estudi
- 16 Referències

Resum

En el context europeu, Espanya destaca per l'elevada dualitat en el seu mercat de treball. Arran de la liberalització de l'ús dels contractes temporals a partir de 1984, s'han creat dos grups de treballadors, subjectes a nivells de protecció diferents: els treballadors amb contracte permanent i els treballadors temporals. Aquesta dualitat pot generar diferències en la inseguretat laboral i d'ingressos i, per tant, en les preferències per la redistribució d'ingressos. En aquest estudi aportem evidència que els treballadors amb contracte temporal tenen més preferència per la redistribució d'ingressos. Aquesta preferència és més accentuada en el cas dels treballadors de més de 30 anys i els que tenen un nivell educatiu més baix.

Idees principals

1

Espanya destaca per l'elevat ús dels contractes temporals. Durant el període 2005-2019, de mitjana, el 27% dels treballadors van tenir contracte temporal.

3

Espanya és un país amb una forta preferència per la redistribució. Les persones amb contracte temporal s'hi mostren encara més favorables.

5

En èpoques de crisi la preferència per la redistribució augmenta en tots els treballadors, i és fins i tot més elevada entre els treballadors amb contracte indefinit.

2

L'ús dels contractes temporals és especialment elevat entre el jovent. Entre el 2006 i el 2019, de mitjana, el 65,4% dels empleats de menys de 25 anys estaven contractats temporalment.

4

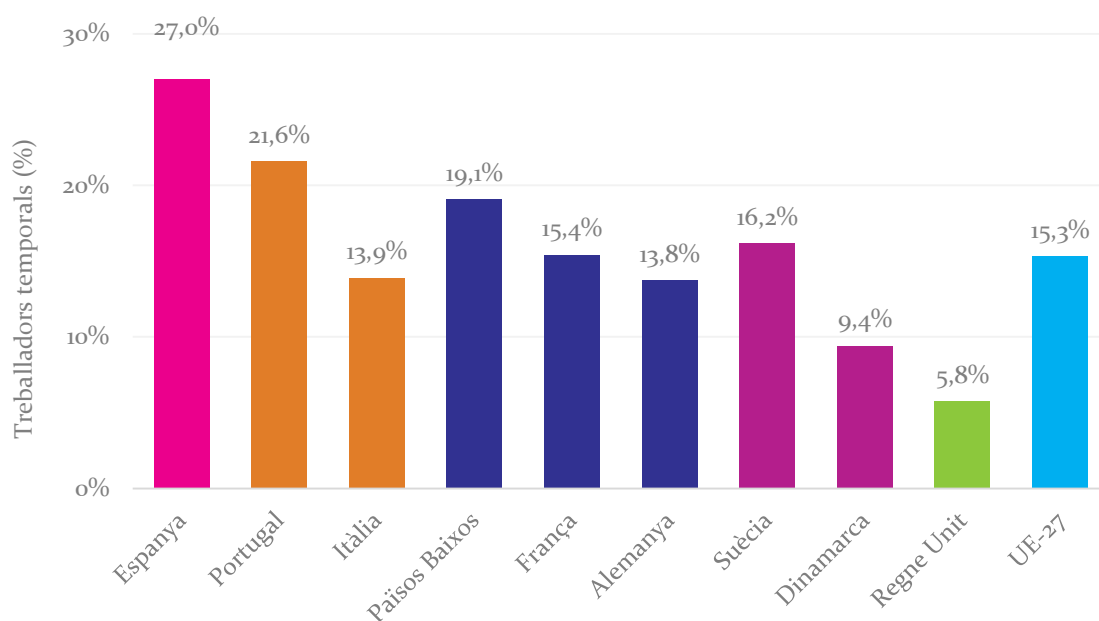
Les persones amb contracte temporal mostren més preferència per la redistribució, independentment del gènere, l'edat o l'educació, tot i que l'augment és més pronunciat en les majors de 30 anys i en les que tenen un nivell educatiu més baix.

1 En el context europeu, Espanya destaca per l'elevat ús dels contractes temporals

La liberalització de l'ús dels contractes temporals que va tenir lloc a Espanya el 1984 ha provocat una dualitat molt elevada del seu mercat laboral. De fet, Espanya es el país de la Unió Europea on el percentatge de persones amb contracte temporal és més elevat. Durant el període 2005-2019, de mitjana, el 27% de les persones ocupades tenia contracte temporal. Aquest percentatge és molt superior als que observem en altres països mediterranis (21,6% a Portugal i 13,9% a Itàlia), a països del centre d'Europa (19% als Països Baixos, 15,4% a França i 13,7% a Alemanya), a països del nord d'Europa (16,2% a Suècia i 9,4% a Dinamarca) i al Regne Unit (5,8%). A més, aquest valor també és molt superior a la mitjana de la UE-27, que se situa al voltant del 15%.

Els mercats de treball duals es caracteritzen per tenir grups de treballadors amb importants diferències de protecció en cas que perdin la feina. A Espanya, els treballadors amb contracte indefinit, anomenats *insiders*, tenen un grau de protecció laboral molt més elevat que els *outsiders* o treballadors amb contracte temporal. El principal factor que determina aquesta dualitat és el cost diferencial de la indemnització per acomiadament en funció del tipus de contracte dels treballadors. El nivell més baix de protecció legal de les persones amb contracte temporal es veu agreujat per les dinàmiques del mercat laboral. Aquestes dinàmiques han provocat, entre altres efectes, que les empreses ofereixin menys formació a aquestes persones i que els seus salaris siguin inferiors. A més, en les èpoques de crisi, les persones amb contracte temporal són les que pateixen principalment la destrucció d'ocupació. Tot això pot afectar de manera diferenciada la percepció d'inseguretat d'ingressos de les persones i, consegüentment, augmentar la desigualtat.

Gràfic 1: Espanya té un mercat de treball molt dual en comparació amb la resta d'Europa
Treballadors amb contracte temporal sobre el total de treballadors, mitjana 2005-2019

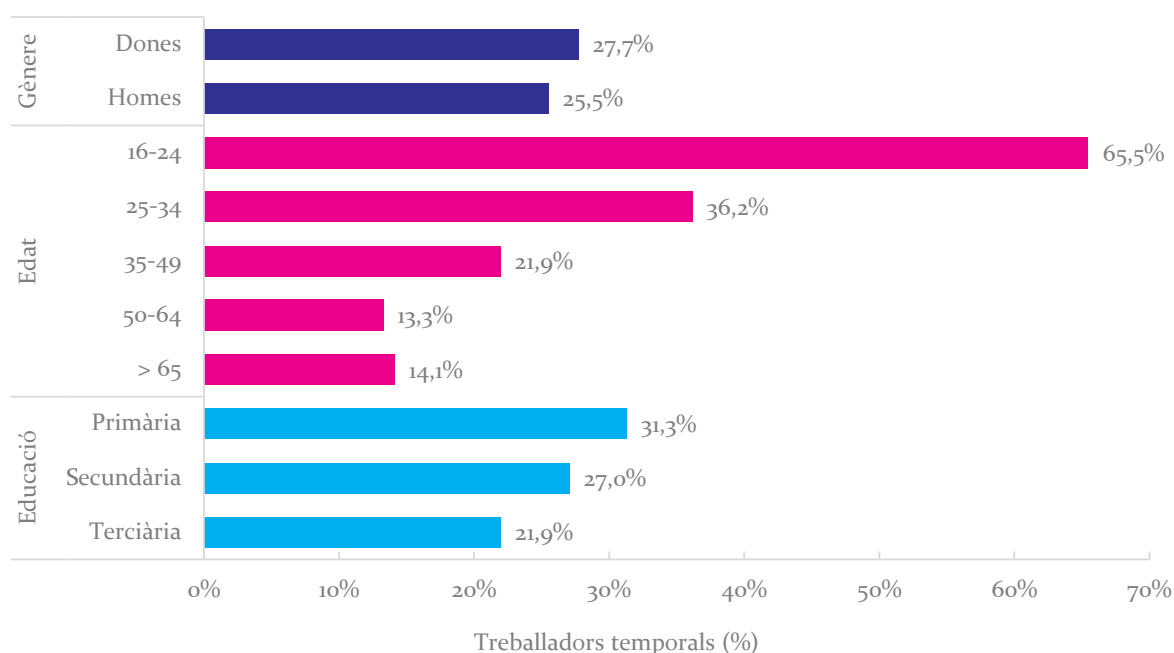
Font: Eurostat.

2 L'ús dels contractes temporals és molt elevat en general, però entre el jovent ho és especialment

Els contractes temporals tendeixen a estar més estesos en determinats col·lectius: les dones, les persones ocupades amb nivells educatius més baixos o que accedeixen al mercat laboral després d'un període d'atur i els joves. Aquest últim és clarament el col·lectiu amb un percentatge més elevat de contractes temporals. A Espanya, durant el període 2006-2019, de mitjana, gairebé dos terços (el 65,4%) de les persones ocupades menors de 25 anys tenien un contracte temporal. Una part d'aquest percentatge es pot explicar perquè és el tipus de contracte que s'utilitza normalment quan una persona s'incorpora al mercat laboral. Les dades també evidencien que l'ús del contracte temporal està més estès entre els treballadors immigrants. No obstant això, també es fan contractes temporals a les persones ocupades de més edat, independentment del nivell de formació i el gènere. Aquest ús extensiu dels contractes temporals pot perpetuar la percepció d'inseguretat laboral d'aquests treballadors i generar una demanda més elevada de redistribució amb l'objectiu de reduir les diferències en els nivells d'ingressos.

Gràfic 2: Els contractes temporals s'utilitzen més per contractar persones joves, però se'n formalitzen entre persones de tots els col·lectius

Treballadors de cada col·lectiu amb contracte temporal, en %, mitjana 2006-2019

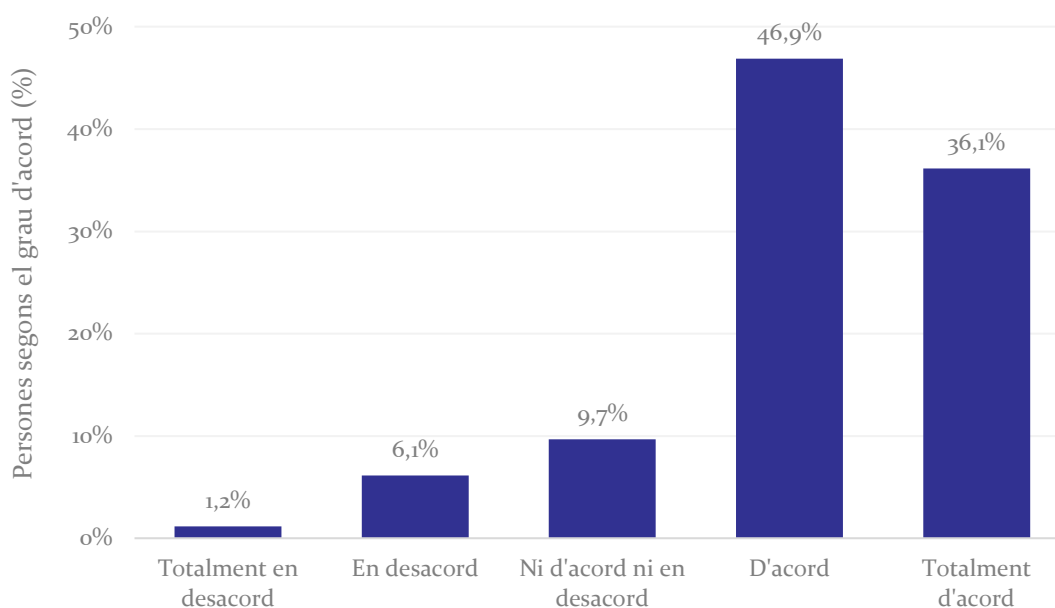
Font: «Enquesta de població activa» (EPA), 2006-2019, INE.

3 Espanya és un país amb una forta preferència per la redistribució. Les persones amb contracte temporal s'hi mostren encara més favorables

En el període 2002-2019, un 83% dels espanyols preguntats pel seu grau d'acord amb l'afirmació «El Govern ha de reduir les diferències en els nivells d'ingressos» s'hi mostraven «d'acord» (46,9%) o «totalment d'acord» (36,1%). Aquest elevat grau d'acord amb l'afirmació mostra que els espanyols són molt favorables a la redistribució dels ingressos. No obstant això, les preferències per la redistribució estan condicionades per diverses característiques, com el gènere, l'edat, l'educació o la ideologia política. Les característiques de l'entorn institucional també poden ser un dels factors determinants d'aquestes preferències.

Gràfic 3: A Espanya, la majoria de persones estan a favor que el Govern intervingui per reduir les diferències en els nivells d'ingressos

Percentatge de persones segons la valoració que fan de l'afirmació «El Govern ha de reduir les diferències en els nivells d'ingressos», 2002-2019

Font: «Enquesta social europea».

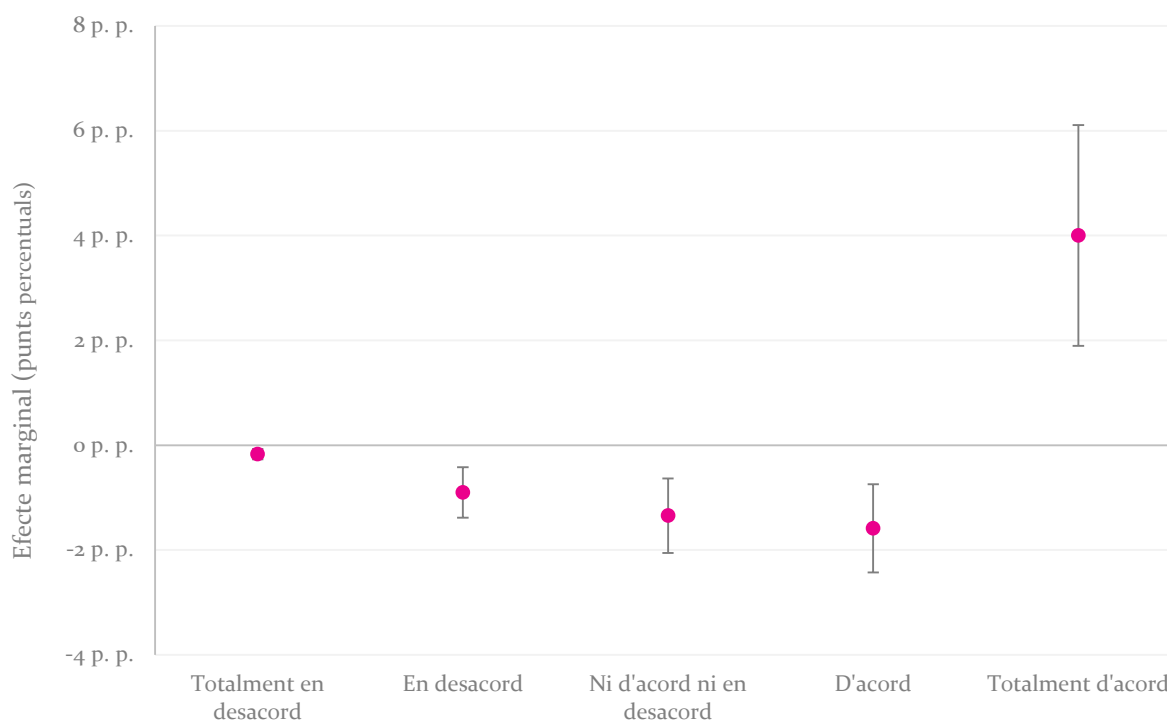
Si ens centrem en el tipus de contracte a què estan subjectes les persones, amb independència de la seva ideologia i comparant persones idèntiques pel que fa a altres factors que determinen les preferències per la redistribució i el tipus de contracte (gènere, edat, educació, trobar-se prèviament en situació d'atur i pertànyer a una minoria), observem que el fet de tenir un contracte temporal incrementa 4 punts percentuals la probabilitat d'afirmar que s'està «totalment d'acord» que el Govern ha de reduir les diferències que s'observen en els nivells d'ingressos. Per contra, tenir un contracte temporal redueix la probabilitat de mostrar un grau menor de conformitat amb aquesta afirmació.

Aquests resultats es mantenen quan, a més de les característiques esmentades anteriorment, comparem persones amb nivells d'ingressos similars i que resideixen a la mateixa comunitat autònoma. Tot indica que aquesta demanda més gran de protecció pública per part de les persones ocupades amb contracte temporal està motivada per la inseguretat laboral i d'ingressos derivada d'aquest tipus de contracte.

Gràfic 4: Tenir un contracte temporal augmenta la preferència per la redistribució

Diferència en la probabilitat de referir una valoració determinada de l'afirmació «El Govern ha de reduir les diferències en els nivells d'ingressos» motivada pel fet de tenir un contracte temporal, en punts percentuals (2002-2019)

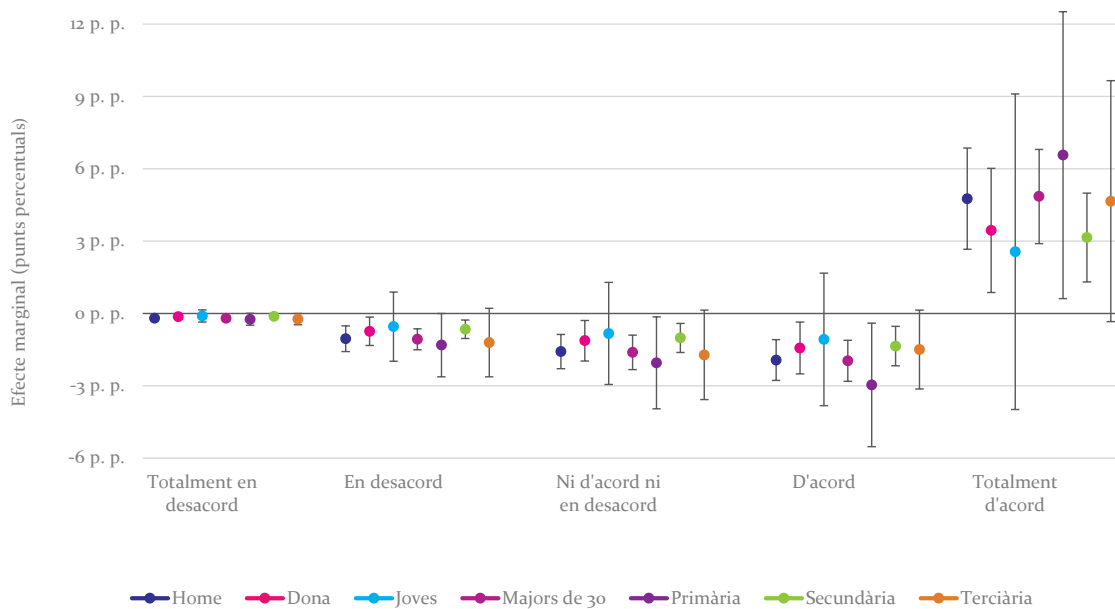

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'«Enquesta social europea» per a Espanya, 2002-2019.

4 Les persones amb contracte temporal tenen més preferència per la redistribució

Tenir un contracte temporal augmenta la probabilitat de manifestar una preferència elevada per la redistribució entre les persones de totes les edats i tots els nivells educatius, i tant en els homes com en les dones. No obstant això, l'impacte d'aquesta circumstància sobre la preferència per la redistribució és més baix en les persones més joves (les menors de 30 anys). Per a aquest col·lectiu, tenir un contracte temporal incrementa 2,5 punts percentuals la probabilitat d'afirmar que s'està «totalment d'acord» que el Govern ha de reduir les diferències que s'observen en els nivells d'ingressos. En canvi, entre les persones de més de 30 anys aquest increment és de 4,8 punts percentuals. Quant al nivell educatiu, tenir un contracte temporal incrementa 6,6 punts percentuals la probabilitat de mostrar preferència pel màxim nivell de redistribució entre les persones amb educació primària, 3,1 punts percentuals entre les persones amb educació secundària i 4,7 punts percentuals entre les persones amb educació universitària.

Gràfic 5: Tenir un contracte temporal augmenta la preferència per la redistribució en tots els col·lectius, especialment el de més de 30 anys i el que té un nivell educatiu més baix
Diferència en la probabilitat d'estar totalment d'acord amb l'afirmació «El Govern ha de reduir les diferències en els nivells d'ingressos» motivada pel fet de tenir un contracte temporal, per col·lectius, en punts percentuals (2002-2019)

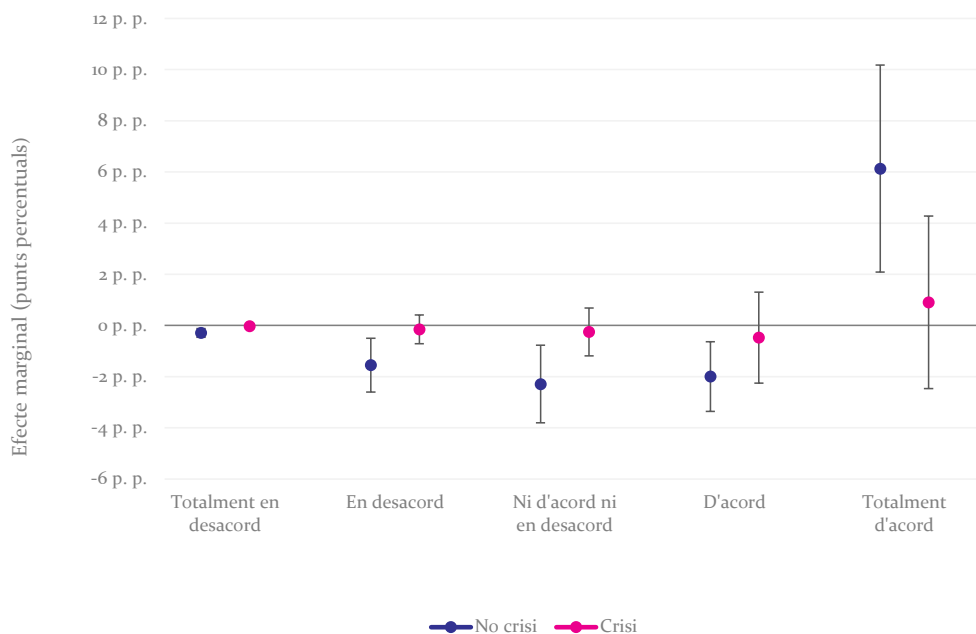
Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'«Enquesta social europea» per a Espanya, 2002-2019.

5 En èpoques de crisi, la preferència per la redistribució augmenta entre tots els treballadors, però aquest augment és superior en el cas dels treballadors amb contracte indefinit

Durant una crisi econòmica, la incertesa associada al mercat laboral augmenta per a tots els treballadors. Si s'entén la preferència per la redistribució com la demanda d'una protecció pública contra els descensos dels ingressos, cal esperar que en èpoques de crisi aquesta demanda sigui més elevada entre tots els treballadors, independentment del tipus de contracte que tinguin. I això és precisament el que s'observa: l'efecte diferencial que ocasiona el tipus de contracte temporal sobre la preferència per la redistribució pràcticament desapareix en èpoques de crisi. Així doncs, en els anys de situació macroeconòmica adversa, tenir un contracte temporal fa augmentar amb prou feines 1 punt percentual la probabilitat d'afirmar que s'està «totalment d'acord» que el Govern ha de reduir les diferències que s'observen en els nivells d'ingressos. En canvi, en èpoques de creixement, aquest increment és de 6 punts percentuals.

Gràfic 6: L'impacte diferencial del contracte temporal sobre la preferència per la redistribució és molt més pronunciat en èpoques de creixement econòmic

Diferència en la probabilitat de referir una valoració determinada de l'afirmació «El Govern ha de reduir les diferències en els nivells d'ingressos» motivada pel fet de tenir un contracte temporal, segons la diferent situació macroeconòmica, en punts percentuals (2002-2019)

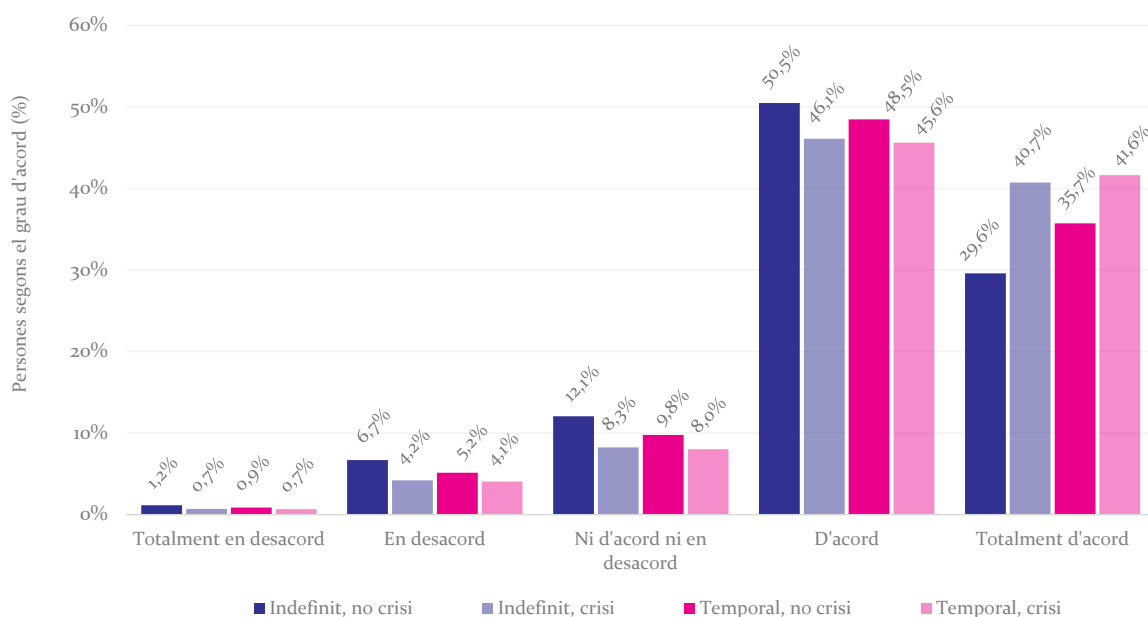
Nota: el període considerat de «crisi» comprèn les dades dels anys 2008, 2010, 2012 i 2014. El de «no crisi», les de 2002, 2004, 2006, 2016 i 2018.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'«Enquesta social europea» per a Espanya, 2002-2019.

Les èpoques de crisi fan augmentar la percepció d'inseguretat laboral de totes les persones ocupades. Aquest augment és més pronunciat entre les que tenen contracte indefinit, que parteixen de situacions laborals associades a un nivell de seguretat considerable. En èpoques de creixement econòmic, un 29,6% de les persones amb contracte indefinit manifesten la preferència màxima per la redistribució. Aquest percentatge s'incrementa fins al 40,7% en èpoques de crisi, cosa que equival a un augment d'11 punts percentuals. En el cas de les persones amb contracte temporal, tanmateix, l'augment és de només 6 punts (del 35,7% en èpoques de creixement al 41,6% en èpoques de crisi). En aquest sentit, cal esperar que la pandèmia originada per la covid-19 hagi fet augmentar la preferència per la redistribució de tota la població, per les raons indicades anteriorment. Un increment de la sensibilitat quant a la necessitat d'una protecció social més àmplia pot oferir l'oportunitat de donar resposta a les demandes dels col·lectius més exposats a la inseguretat laboral que fins ara no han estat satisfetes.

Gràfic 7: La situació macroeconòmica té un impacte més pronunciat en la preferència per la redistribució de les persones amb contracte indefinit

Diferència en la probabilitat de referir una valoració determinada de l'afirmació «El Govern ha de reduir les diferències en els nivells d'ingressos» segons el tipus de contracte i la situació macroeconòmica, en punts percentuals (2002-2019)

Nota: el període considerat de «crisi» comprèn les dades dels anys 2008, 2010, 2012 i 2014. El de «no crisi», les de 2002, 2004, 2006, 2016 i 2018. «Indefinit» i «temporal» es refereixen al tipus de contracte.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'«Enquesta social europea» per a Espanya, 2002-2019.

Conclusions

L'anàlisi mostra que les persones amb contracte temporal tenen més preferència per la redistribució. Aquesta preferència s'accentua entre les persones de més de 30 anys i amb nivells de formació més baixos. En èpoques de crisi, la preferència per la redistribució augmenta en totes les persones ocupades. Aquest augment és especialment pronunciat entre les persones que tenen contracte indefinit, cosa que mitiga l'efecte diferencial causat pel tipus de contracte. Aquests resultats mostren que el disseny institucional del mercat de treball provoca una dualitat important pel que fa a la percepció d'inseguretat d'ingressos de les persones ocupades segons el tipus de contracte que tenen. El fet que aquest efecte sigui més pronunciat entre les persones de més de 30 anys i no entre els joves evidencia que el contracte temporal fa augmentar més la inseguretat quan el seu ús no s'explica per la incorporació recent del treballador al mercat laboral. D'altra banda, el fet que l'impacte disminueixi a mesura que augmenta el nivell educatiu mostra que l'educació contribueix a garantir l'ocupació. L'elevada preferència que manifesten les persones amb contracte temporal per la redistribució, entesa com una demanda de més protecció pública que no queda satisfeta, posa en relleu la necessitat de dissenyar polítiques centrades a mitigar la incertesa laboral i d'ingressos derivada d'aquesta tipologia de contractes, incloent-hi el control –cosa que no significa l'eliminació– dels contractes temporals. Finalment, la necessitat de millorar la protecció davant la inseguretat derivada del mercat laboral en un sentit ampli posa en relleu la importància de polítiques com l'ingrés mínim vital.

Actuacions proposades

1

Convé reformar el mercat de treball per pal·liar la dualitat en el nivell de protecció dels treballadors.

2

Cal modificar la regulació de l'ús dels contractes temporals per limitar i controlar més aquest tipus de contractació.

3

L'educació fa augmentar les possibilitats de tenir un contracte permanent i fa que sigui més fàcil trobar feina. Per tant, les actuacions relatives a la regulació del mercat laboral s'han de complementar amb polítiques educatives enfocades a reduir l'abandonament escolar i millorar la formació.

4

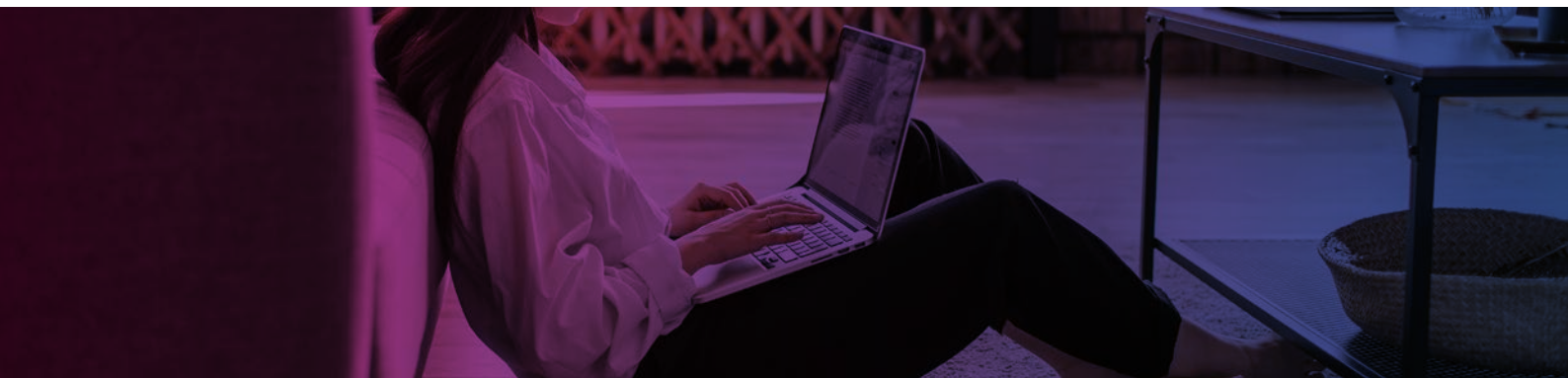

Cal fomentar la formació contínua dels treballadors, ja que té un efecte positiu en la mobilitat laboral.

5

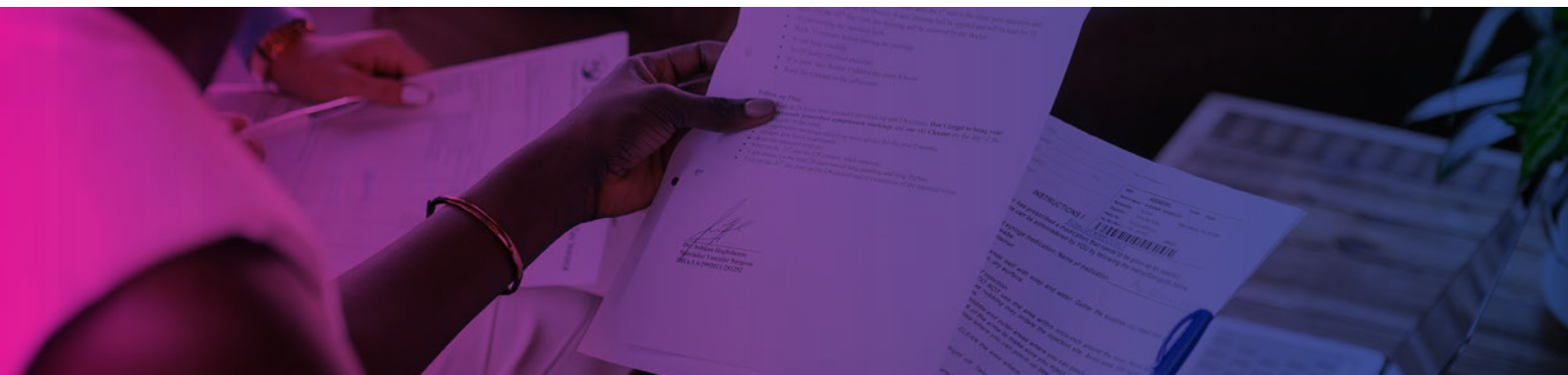

La necessitat de millorar la protecció davant la inseguretat derivada del mercat laboral, agreujada per la crisi de la covid-19, atorga una importància renovada al debat sobre polítiques com la renda mínima vital.

Característiques de l'estudi

Idealment, per identificar l'efecte dels contractes temporals sobre les preferències per la redistribució, caldria disposar d'un panel de dades que permetés seguir les persones en el temps i, d'aquesta manera, observar com canvien les seves preferències quan es modifica el tipus de contracte al qual estan subjectes. Com que no és possible, l'efecte s'estima mitjançant la comparació entre persones que són idèntiques en les característiques que determinen principalment la preferència per la redistribució (gènere, edat, educació, trobar-se prèviament a l'atur i pertànyer a una minoria), però difereixen en el tipus de contracte. Els ingressos de les persones són un determinant de la seva preferència per la redistribució, per la qual cosa caldria incorporar-los a l'anàlisi, però la mala qualitat de les dades de l'«Enquesta social europea» sobre aquesta variable ho desaconsella. No obstant això, el gènere, l'edat i l'educació prediuen de manera adequada els ingressos de les persones. Després de dur a terme una anàlisi de robustesa en la qual s'ha incorporat la renda de les persones (en grans trams), els resultats es mantenen. També es voldria establir una comparació entre persones del mateix sector productiu, però les dades, de nou, no ho permeten.

Referències

Alt, J.; Iversen, T. (2017). «Inequality, labor market segmentation, and preferences for redistribution». A: *American Journal of Political Science*, 61(1), 21-36.

Amuedo-Dorantes, C. (2000). «Work transitions into and out of involuntary temporary employment in a segmented market: evidence from Spain». A: *ILR Review*, 53(2), 309-325.

Bentolila, S.; Dolado, J. J.; Jimeno, J. F. (2012). «Reforming an insider-outsider labor market: the Spanish experience». A: *IZA Journal of European Labor Studies*, 1, 1-29.

Corneo, G.; Grüner, H. P. (2002). «Individual preferences for political redistribution». A: *Journal of Public Economics*, 83(1), 83-107.

Cusack, T.; Iversen, T.; Rehm, P. (2006). «Risks at work: the demand and supply sides of government redistribution». A: *Oxford Review of Economic Policy*, 22(3), 365-389.

Fernández-Albertos, J.; Manzano, D. (2016). «Dualism and support for the welfare state». A: *Comparative European Politics*, 14(3), 349-375.

García-Pérez, J. I.; Marinescu, I.; Vall-Castelló, J. (2018). «Can fixed-term contracts put low skilled youth on a better career path? Evidence from Spain». A: *The Economic Journal*, 129(620), 1693-1730.

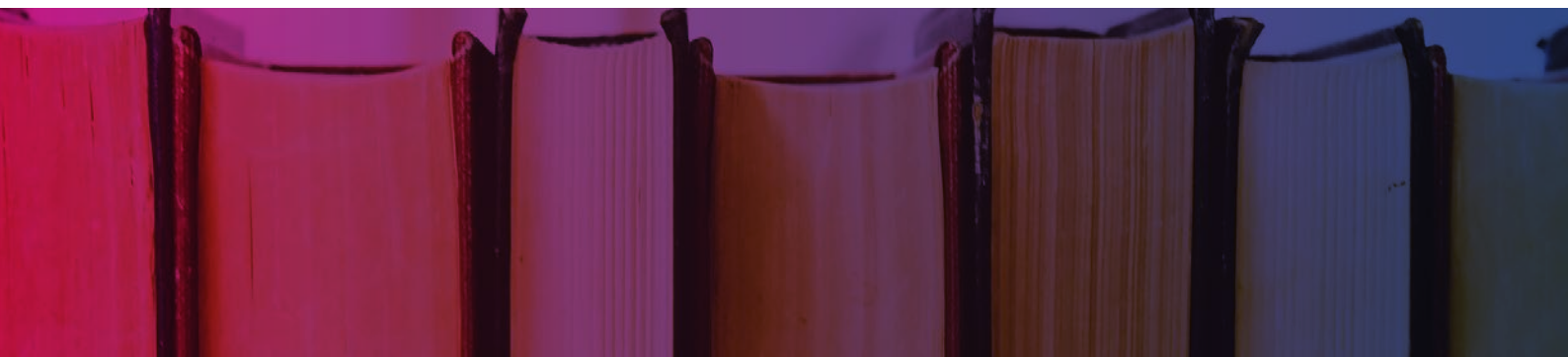
Güell, M.; Petrongolo, B. (2007). «How binding are legal limits? Transitions from temporary to permanent work in Spain». A: *Labour Economics*, 14(2), 153-183.

Iversen, T.; Soskice, D. (2001). «An asset theory of social policy preferences». A: *American Political Science Review*, 95(4), 875-893.

Moene, K. O.; Wallerstein, M. (2001). «Inequality, social insurance, and redistribution». A: *American Political Science Review*, 95(4), 859-874.

Ortega, E.; Peñalosa, J. (2013). «Algunas reflexiones sobre la economía española tras cinco años de crisis». A: Banco de España, sèrie *Documentos Ocasionales* (1304).

Rehm, P. (2009). «Risks and redistribution: An individual-level analysis». A: *Comparative Political Studies*, 42(7), 855-881.

Fundació "la Caixa"